# STATUTUL JURIDIC AL ALEȘILOR LOCALI

## LEGAL STATUS OF LOCAL ELECTED REPRESENTATIVES

**CZU: 342.98:352.08** **DOI:**https://doi.org/10.59295/ssdoed2024.12

**Gheorghe COSTACHI[1],**
**Victor DONOS[2]**

**ABSTRACT**. *The article contains a brief analysis of the legislation in force governing the legal status of local elected representatives. After identifying the circle of officials who make up the category of local elected representatives, it is argued which of them are elected by local authorities and which by local authorities, thus making a clear distinction between these two subcategories.*

*At the same time, the public official status of local elected representatives is analysed, and it is noted that most of them, according to the legislation in force, exercise functions of public dignity, with the exception of councillors (who form local councils). Given that councillors cannot be recognised as public officials, it is argued that the legislation should be amended to expressly recognise their status as elected dignitaries (persons holding positions of public dignity).*

***Keywords**: local elected official, mayor, deputy mayor, councillor, rational president, district vice-president, local council, district council, civil servant, function of public dignity, public dignitary, elected public dignitary.*

**REZUMAT.** *Articolul cuprinde o analiză succintă a legislației în vigoare ce reglementează statutul juridic al aleșilor locali. După identificarea cercului de funcționari ce formează categoria aleșilor locali, se argumentează care dintre ei sunt aleși de colectivitățile locale și care de către autoritățile locale, realizându-se astfel o delimitare clară dintre aceste două subcategorii.*

*Totodată se analizează și calitatea de funcționari publici ai aleșilor locali, constatându-se că majoritatea, potrivit legislației în vigoare, exercită funcții de demnitate publică, cu excepția consilierilor (care formează consiliile locale). Pornind de la faptul că consilierii nu pot fi recunoscuți ca funcționari publici, se argumentează necesitatea modificării legislației în vederea recunoașterii exprese a statutului acestora de demnitari aleși (persoane ce dețin funcții de demnitate publică).*

***Cuvinte-cheie**: ales local, primar, viceprimar, consilier, președinte rational, vicepreședinte raional, consiliu local, consiliu raional, funcționar public, funcție de demnitate publică, demnitar public, demnitar public ales.*

Argument. Problema statutului juridic al *aleșilor poporului*, în prezent, a devenit una extrem de actuală, mai ales pornind de la faptul că conținutul acestuia cuprinde un element juridic și unul politic, ceea ce se repercutează într-un mod specific asupra

1 Gheorghe COSTACHI, doctor habilitat în drept, profesor universitar, cercetător științific principal în cadrul Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al USM, ORCID: https://orcid.org/0000-0003-1396-7598; costahi70@mail.ru

2 Victor DONOS, doctorand, Școala Doctorală Științie Juridice și Științe Administrative, Universitatea de Stat din Moldova, ORCID: https://orcid.org/0000-0002-6941-2586; e-mail: salubrisgrup@yahoo.com

instituției răspunderii acestor subiecți de drept. Pe de altă parte, contează foarte mult în ce măsură legislația în vigoare asigură reglementarea statutului juridic al *aleșilor poporului*, ca o garanție importantă a exercitării *funcției de demnitate publică* în cauză. În fine, actualitatea și importanța subiectului este determinată în mare parte și de faptul că în doctrina autohtonă nu poate fi atestată o preocupare distinctă axată doar pe problema *aleșilor poporului* și a statutului lor juridic [1, p. 34].

**Identificarea statutului juridic al aleșilor poporului.** Propunându-ne în continuare să consemnăm câteva reflecții importante pe marginea problemei statutului juridic al *aleșilor poporului*, în vederea precizării specificului acestuia și a cadrului juridic ce îl reglementează, menționăm pentru început că, în general, *statutul juridic al persoanei* este o instituţie juridică cu o structură complexă. Nucleul *statutului* dat este format din drepturi, libertăţi, interese legale şi îndatoriri, care devin funcţionale doar în cazul în care sunt îndeplinite anumite cerinţe (de ex., cetăţenia, capacitatea juridică etc.) şi sunt asigurate prin garanţii corespunzătoare (cum ar fi: principiile drepturilor omului, inevitabilitatea răspunderii pentru încălcarea drepturilor omului etc.). Toate aceste momente în ansamblu formează conţinutul *statutului juridic al persoanei* şi îi determină realizarea şi eficienţa practică [2, p. 371-386; 3, p. 8].

În cadrul tipologiei *statutului juridic al persoanei*, atestate în doctrină [4, p. 475] (care cuprinde următoarele tipuri: statutul juridico-internațional; statutul constituțional; statutul ramural, statutul special și statutul individual), regăsim un tip distinct – *statutul juridic special*. Acesta este constituit din drepturile, libertăţile şi obligaţiile proprii anumitor pături sau grupuri sociale, în funcţie de situaţia lor socială, economică, politică etc. De exemplu, studenţii au dreptul la bursă, persoanele care au atins vârsta pensionării au dreptul la pensie lunară. Cu ajutorul drepturilor acordate diferitor pături, grupuri sociale, statul şi societatea încearcă să compenseze inegalitatea în drepturi a acestora, care survine din cauze obiective şi nu depinde de voinţa omului (vârsta, lipsa sursei de venit, condiţii speciale de muncă etc.) [4, p. 477].

Tot din categoria aceasta face parte şi *statutul profesional* al persoanei (al deputatului, ministrului, judecătorului, procurorului etc.), după cum l-a identificat cercetătorul rus Н.И. Матузов [5, p. 28]. De aici, putem deduce că statutul juridic al *aleșilor poporului* este în esența sa un *statut special profesional*, care dispune de particularități distincte, mai ales că se deosebește de *statutul juridic al funcționarului public* „de rând”. Așadar, conținutul acestuia este determinat de specificul *funcției de demnitate publică* [1, p. 34], la care ne vom referi în cele ce urmează.

***Particularitățile statutului juridic al aleșilor poporului***. După cum am stabilit în compartimentul precedent, *aleșii poporului* sunt persoanele care ocupă *funcții de demnitate publică alese*, altfel spus, *demnitarii publici aleși de cetățeni* (șeful statului, deputații, primarii, consilierii locali și raionali). Acești demnitari (spre deosebire de demnitarii *numiți*) ocupă în exclusivitate *funcții de demnitate publică de factură politică*, ceea ce și determină esența statutului lor juridic [6, p. 6].

În vederea conturării acestui statut distinct, reamintim că, în prezent, locul ocupat de *aleșii poporului* în societatea noastră este unul însemnat, de primă importanță. Acest lucru se datorează faptului că ei se bucură de cea mai mare legitimitate dintre toți cei care dețin o *funcție de demnitate publică* la nivel local sau central, desemnarea lor făcându-se prin vot universal, egal, direct și liber exprimat de către cetățenii ce compun colectivitatea locală, respectiv, cea națională, iar în al doilea rând, prin responsabilitatea ridicată pe care o au, aceștia gestionând bugetul și patrimoniul statului și al unității administrativ-teritoriale, dispunând de un anumit grad de autonomie, libertate de decizie și de un drept de apreciere în alegerea celor mai bune soluții în scopul satisfacerii interesului național și local sau având, după caz, dreptul de a reglementa relații sociale primare ce urmăresc realizarea interesului general [7, p. 14]. Nu în ultimul rând, importanța deținerii calității de *ales* al comunității se poate remarca și prin faptul că, prin intermediul lor, prin *mandatul* primit, cetățenii controlează principalele instituții prin care se realizează democrația la nivel local și central.

Toate aceste momente justifică pe deplin necesitatea clarificării *statutului juridic* al acestei categorii de subiecți de drept, în vederea conturării clare a tuturor elementelor acestuia. Dat fiind faptul că acest deziderat este unul destul de complex, în cele ce urmează ne vom axa doar pe reliefarea unor particularități ce caracterizează statutul distinct al *aleșilor poporului*.

Dat fiind rolul însemnat pe care îl au *aleșii* în cadrul unităților administrativ-teritoriale și la vârful ierarhiei conducerii de stat se impune cu necesitate împiedicarea exercitării mandatului în mod abuziv, în dezinteresul cetățenilor, cu urmărirea obținerii unor avantaje personale, prin reglementarea riguroasă a formelor de răspundere juridică și a mecanismului de aplicare a acestuia [6, p. 7].

În primul rând, *aleșii locali* și cei *naționali nu pot avea calitatea de salariat.* Salariații sunt supuși unui regim juridic specific stabilit de dispozițiile *Codului muncii*. Ceea ce îl caracterizează pe *salariat* este faptul că el se găsește într-un raport juridic de muncă cu angajatorul, raport ce are drept unic izvor *contractul individual de muncă*. În temeiul acestuia din urmă, persoana fizică, denumită *salariat*, se obligă să presteze o activitate pentru și sub autoritatea unui angajator, persoană fizică sau juridică, în schimbul unei remunerații, numită salariu.

În al doilea rând, *aleșii nu pot fi nici funcționari publici* în înțelesul pe care îl dă noțiunii statutul funcționarilor publici reglementat de *Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public* nr. 158/2008 [8]. Funcționarul public se află într-un raport de funcție sau de serviciu cu autoritatea sau instituția publică unde își desfășoară activitatea, raport ce are drept unic izvor actul administrativ de numire emis de conducătorul autorității sau instituției publice.

*Funcționarilor publici* le este caracteristică *prerogativa de putere publică,* învestire necesară pentru realizarea unor sarcini executive, care nu se regăsește în cazul personalului contractual, al salariaților, dar nici în cazul *aleșilor*, dacă avem în vedere definiția conceptului de *putere publică* [7, p. 16-17].

Aşadar, din ansamblul reglementărilor în vigoare rezultă că persoanele care ocupă *funcţii alese* nu au calitatea de *funcţionar public* şi, prin urmare, acestora nu li se aplică prevederile Legii-cadru în domeniu [8], dar nici pe cea de *salariat*, în cazul lor nefiind incidente dispoziţiile *Codului muncii*.

Definitoriu pentru *demnitarii aleşi* (*aleşii poporului*) este faptul că aceştia stabilesc cu colectivitatea naţională sau, după caz, locală un raport, convenţional numit *de învestire,* un raport aflat în sfera dreptului public şi care are drept unic izvor *mandatul.* Numai în cazul acestor demnitari putem vorbi despre *mandat,* conţinutul acestuia fiind stabilit de Constituţie, legi şi regulamente de organizare şi funcţionare [6, p. 7].

Totodată, *mandatul* nu trebuie confundat cu noţiunea similară din dreptul civil, neavând valoarea unui contract. Potrivit cercetătorilor, „în dreptul public, *mandatul* reprezintă o învestire, o împuternicire, o funcţie de autoritate dată *aleşilor* de colectivitatea naţională (popor) sau de cea locală pentru a o reprezenta în sfera administrativă, în vederea îndeplinirii activităţilor curente, în interes public, la nivelul comunei/satului, oraşului, raionului sau statului. *Mandatul alesului* este expres, alegătorii urmând să voteze o listă sau, după caz, un candidat, şi general, deoarece nu implică ratificarea de către electorat a actelor îndeplinite în realizarea atribuţiilor. El trebuie să fie privit numai ca rezultat al alegerilor generale sau locale” [9, p. 42-46].

Vom sublinia în context că *mandatul* de *ales local* constituie o *funcţie de demnitate publică* ce rezultă din alegerile locale, reprezentând colectivitatea pentru realizarea autonomiei locale, în timp ce *mandatul de ales naţional* (propriu şefului de stat şi deputaţilor) reprezintă o demnitate publică rezultată tot din alegeri, dar în vederea exercitării prin reprezentare a suveranităţii naţionale.

Prin urmare, pentru a avea calitatea de *ales*, este necesar ca demnitarul să primească „girul” unei colectivităţi, fie naţională (a poporului), pentru *aleşii naţionali*, fie locală, pentru *aleşii locali*. Mai mult, împuternicirea primită trebuie dată prin vot în cadrul unui scrutin organizat conform dispoziţiilor legale (în cazul nostru a *Codului electoral al RM*). Votul trebuie să fie universal, egal, direct, secret şi liber exprimat.

Pe de altă parte, este important faptul că *aleşii poporului* sunt obligaţi, pentru a intra efectiv în exerciţiul mandatului lor, să depună un *jurământ de credinţă*. Astfel, ei dobândesc calitatea de *ales* de la data validării alegerilor, dar îşi pot îndeplini atribuţiile numai de la data depunerii şi consemnării jurământului de credinţă.

În concluzie, subliniem că *aleşii poporului* reprezintă o categorie distinctă de funcţionari publici (cu statut special), denumiţi legal *demnitari publici,* care exercită o *funcţie de demnitate publică* cu caracter politic în baza unui mandat public, obţinut în urma desfăşurării scrutinelor electorale, fapt ce conturează statutul juridic distinct a acestora în calitatea lor de *demnitari publici aleşi de cetăţeni.*

***Reglementarea statutului juridic al aleşilor poporului.*** Având în vedere faptul că din categoria *aleşilor poporului* fac parte: şeful statului şi deputaţii – ca *aleşi*

*naționali* și primarii, consilierii locali/raionali – ca *aleşi locali,* este de la sine înțeles că statutul juridic al acestora este reglementat în diferite acte normative, după cum urmează [1, p. 35]:

*Constituția Republicii Moldova* [10] (inexistând o lege organică specială) în cazul statutului juridic al *șefului de stat*;

*Constituția Republicii Moldova*, *Legea despre statutul deputatului* nr. 39/1994 [11] și *Regulamentul Parlamentului* [12] în cazul statutului juridic al *deputaților*;

*Constituția Republicii Moldova, Legea privind statutul alesului local* nr. 768/2000 [13] și *Legea cu privire la administrația publică locală* nr. 436/2006 [14] în cazul statutului juridic al *aleșilor locali.*

Observăm că *Constituția Republicii Moldova,* ca Lege Supremă, conține referințe la toate categoriile de *aleşi ai poporului,* ceea ce în opinia noastră denotă semnificația distinctă a acestora. Totodată, întrucât vorbim despre o categorie distinctă de *demnitari publici*, este clar că incidentă în cazul dat este și *Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică* nr. 199/2010 [15] ca Lege-cadru în materie ce reglementează statutul juridic al tuturor categoriilor de *demnitari publici*.

Relevant în context este însăși art. 1 alin. (1) din Legea nr. 199/2010, potrivit căruia: „Prezenta lege reglementează regimul general al funcţiei de demnitate publică, statutul juridic al persoanei care ocupă această funcţie, precum şi alte raporturi ce decurg din exercitarea funcţiei de demnitate publică".

Suplimentar, merită atenție și prevederile art. 3 alin. (2) din legea citată, conform căruia: „Prevederile prezentei legi se aplică demnitarului în partea în care statutul acestuia nu este reglementat prin legi speciale. În cazul în care soluţiile juridice prevăzute de prezenta lege şi de legea specială care reglementează activitatea demnitarului respectiv diferă, se aplică prevederile legii speciale corespunzătoare". Așadar, norma citată clarifică coraportul dintre Legea nr. 199/2010 și legile speciale enunțate mai sus, care reglementează mai detaliat statutul juridic al diferitor categorii de *aleşi ai poporului* (naționali și locali), accentuând prioritatea ultimelor în caz de coliziune.

La acest capitol, considerăm necesar a preciza că în condițiile în care statutul juridic al șefului de stat nu este reglementat prin lege specială, aplicabilă față de acest *ales al poporului* va fi în exclusivitate Legea nr. 199/2010.

Pornind de la semnificația juridică deosebită a Legii nr. 199/2010 pentru conturarea statutului distinct al *aleșilor poporului*, în cele ce urmează vom puncta cele mai principale aspecte/elemente ale statutului dat stabilite de aceasta, fiind vorba despre:

***a) Drepturile aleșilor poporului*** **–** sunt reglementate în art. 5 după cum urmează: „În exercitarea mandatului, persoana cu funcţie de demnitate publică are următoarele drepturi de bază: a) să adopte decizii în limita competenţelor legale şi să ceară executarea acestora; b) să obţină în modul stabilit informaţia şi materialele necesare

pentru exercitarea funcţiei şi, după caz, să aibă acces la documentele şi la informaţiile ce conţin secret de stat; c) să viziteze, din oficiu sau la solicitare, întru exercitarea funcţiei şi în modul stabilit, alte autorităţi publice, alte persoane fizice şi juridice, de drept public sau privat; d) să beneficieze de dreptul la integritate personală, la o atitudine adecvată şi respectuoasă din partea subordonaţilor, altor factori de decizie şi a cetăţenilor; e) să beneficieze de dreptul la remunerarea şi stimularea muncii în condiţiile legii; f) să beneficieze de dreptul la dezvoltare profesională continuă din contul bugetului din care este remunerată; g) să beneficieze de dreptul la protecţia securităţii, la ocrotirea sănătăţii şi la condiţii favorabile pentru exercitarea eficientă a funcţiei deţinute; h) să delege dreptul de a efectua în numele său acte, de a semna documente pe perioada absenţei sale, dacă legile speciale ce reglementează activitatea demnitarului sau domeniul de activitate al acestuia nu prevăd altfel."

***b) Obligațiile aleșilor poporului*** **–** sunt reglementate în art. 5 alin. (6): „Demnitarul depune jurământ în cazul în care această obligaţie este prevăzută de legea specială ce reglementează activitatea acestui demnitar". Suplimentar, potrivit art. 11: „(1) Demnitarul este obligat să prezinte, în condiţiile legii, declaraţie cu privire la venituri şi proprietate. (2) Demnitarul este obligat să respecte întocmai regimul juridic al conflictului de interese."

***c) Regimul incompatibilităților*** este conturat de prevederile cuprinse în:

- art. 10: „(1) Demnitarul poate avea calitatea de membru al partidelor politice sau al organizaţiilor social-politice legal constituite, cu excepţiile prevăzute de legea specială. (2) Demnitarul poate fi exponent al partidelor politice sau al organizaţiilor social-politice în cadrul autorităţii publice pe care o conduce sau în al cărei cadru îşi exercită funcţia de demnitate publică, cu excepţiile prevăzute de legea specială. (3) Demnitarul, în exercitarea atribuţiilor funcţionale, trebuie să se abţină de la propagarea doctrinei şi ideologiei partidului sau organizaţiei social-politice al cărei membru sau al cărei exponent este, inclusiv să se abţină de la participarea la colectarea de fonduri, la folosirea resurselor administrative, la afişarea însemnelor sau a obiectelor inscripţionate cu sigla sau cu denumirea partidelor politice ori a candidaţilor acestora, de la crearea sau contribuirea la crearea unor subdiviziuni ale partidelor politice în cadrul autorităţii publice pe care o conduce sau în al cărei cadru îşi exercită funcţia de demnitate publică."
- art. 12: „(1) Demnitarul nu este în drept să desfăşoare orice altă activitate remunerată, cu excepţia activităţilor didactice şi ştiinţifice. (2) Prevederile alin. (1) nu se aplică în cazul în care Constituţia sau legea specială ce reglementează activitatea demnitarului conţine prevederi referitoare la situaţia de incompatibilitate specifică a demnitarului respectiv ori prevederi referitoare la o situaţie similară. (3) Situaţia de incompatibilitate urmează să înceteze în decursul unei luni din momentul apariţiei acesteia, dacă legea specială ce reglementează activitatea acestui demnitar nu stabileşte alt termen. Dacă demnitarul nu va întreprinde acţiuni în vederea eliminării incompatibilităţii, mandatul acestuia va înceta înainte de termen, în condiţiile art. 22.

(4) În cazul în care încetarea situaţiei de incompatibilitate în termenul specificat la alin. (3) nu depinde de voinţa demnitarului, acesta urmează să prezinte probe privind întreprinderea cu bună-credinţă a acţiunilor de eliminare a acestei situaţii."

***d) Răspunderea aleșilor poporului.*** La fel ca și în cazul precedent, regimul răspunderii categoriei date de demnitari este conturat de normele cuprinse în câteva articole, după cum urmează:

- art. 21: „(1) Suspendarea mandatului presupune încetarea îndeplinirii pentru o anumită perioadă a atribuţiilor de către persoana cu funcţie de demnitate publică şi încetarea plăţii drepturilor salariale de către autoritatea publică în care activează această persoană, dacă legea specială ce reglementează activitatea demnitarului nu prevede altfel. (2) Exercitarea mandatului se suspendă în temeiul prevederilor legislaţiei muncii, reglementărilor de drept comun civile, administrative sau penale, al legilor speciale ce reglementează activitatea demnitarului, precum şi în temeiul participării demnitarului în campania electorală sau al desfăşurării anchetei de serviciu în legătură cu săvîrşirea de către demnitar a faptelor imputabile acestuia."

- art. 22: „(1) Exercitarea mandatului încetează la expirarea termenului, dacă mandatul nu este prelungit în modul stabilit de lege, sau înainte de termen. (2) În cazul demnitarului ales, încetarea înainte de termen a mandatului are loc în condiţiile prevăzute de legislaţia specială ce reglementează activitatea demnitarului respectiv. (3) În cazul demnitarului numit, încetarea înainte de termen a mandatului are loc prin revocarea sau, după caz, eliberarea din funcţie a demnitarului în temeiul actului administrativ al autorităţii care l-a numit în funcţie. (4) Dispoziţiile alin. (3) nu se aplică demnitarilor pentru care legea specială ce reglementează activitatea acestora prevede o altă procedură de încetare a mandatului înainte de termen."

- art. 23: „(1) Demnitarul îşi exercită mandatul cu bună-credinţă. În cazul încălcării acestei prevederi, demnitarul poartă răspundere personală. (2) Încălcările comise în exerciţiul mandatului atrag răspunderea disciplinară, civilă, contravenţională sau penală în condiţiile legii. (3) Neexecutarea sau executarea necorespunzătoare de către persoana cu funcţie de demnitate publică a obligaţiilor, prerogativelor şi competenţelor sale, indiferent de prezenţa culpei, poate atrage după sine revocarea sau eliberarea din funcţie. Temeiul şi cauzele revocării sau eliberării din funcţie din motive imputabile demnitarului se vor indica în actul administrativ corespunzător. (4) Demnitarul are dreptul să atace în instanţa judecătorească actul administrativ de eliberare din funcţie doar în cazul cînd legea statuează acest drept."

Din cele enunțate se poate observa că statutul juridic distinct al *aleșilor poporului* pornește în principal de la faptul că aceștia exercită funcția de demnitate publică în baza mandatului primit de la popor sau colectivitatea locală, fiind astfel reprezentanții acestora și exponenți direcți ai democrației reprezentative. În concret, bazele juridice ale statutului acestor demnitari sunt conturate în general de Legea Supremă și în particular de Legea-cadru nr. 199/2010 (care stabilește regimul general al funcției de demnitate publică, statutul juridic al persoanei care ocupă această

funcţie, precum şi alte raporturi ce decurg din exercitarea funcţiei de demnitate publică). Conform Legii-cadru, elementele comune pentru toate categoriile de *aleși ai poporului* servesc: drepturile, obligațiile, regimul incompatibilităților și răspunderii. Totodată, Legea-cadru admite ca prin legi speciale să fie reglementate și elemente distincte pentru fiecare categorie aparte, în funcție de specificul acesteia.

Plecând de la această constatare, considerăm binevenit a analiza cumulativ elementele comune și și elementele distincte, pentru a vedea în ce măsură se deosebește statutul juridic al fiecărei categorii de *aleşi ai poporului*. Dat fiind faptul că obiectul cercetării noastre privește nemijlocit problema răspunderii subiecților enunțați, ne vom reduce analiza comparativă doar la acest segment, urmărind a constata eventualele asemănări și deosebiri în limitele acestuia.

**Referințe bibliografice:**


1. Donos V. *Reflecții asupra statutului juridic al aleșilor poporului.* În: Legea și Viața, 2019, nr. 12, p. 34-48.
2. Marian O. *Statutul juridic al persoanei: concept, structură şi categorii.* În: Mecanisme naţionale şi internaţionale de protecţie a drepturilor omului, Materiale ale mesei rotunde cu participare internaţională consacrată aniversării a 65-a de la adoptarea DUDO, din 11 decembrie 2013. Chişinău: Academia de Administrare Publică, 2014, pp. 371-386.
3. Marian O. *Statutul juridic al persoanei: concept, structură și categorii.* În: Statutul juridic al persoanei: conținut și garanții. Culegere de studii științifice. Chișinău: S.n., 2017. 168 p.
4. Сырых В.М. *Теория государства и права*. Учебник. 3-е изд. Москва: Юстицинформ, 2004. 703 p.
5. Матузов Н.И. *Право и личность.* В: Теория государства и права: курс лекций. Москва, 1997. 776 p.
6. Donos V., Costachi Gh. *Aleşii poporului în sistemul funcţionarilor publici ai statului.* În: Legea și Viața, 2018, nr. 11, p. 4-8.
7. Pupăzan C.G. *Răspunderea penală a aleşilor.* București: Hamangiu, 2016. 338 p.
8. *Legea cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public* nr. 158 din 04.07.2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 230-232 din 23.12.2008 (actualizată – 26.07.2018).
9. Micu V. *Răspunderea parlamentară: teorie și practică.* Chișinău: S.n., 2017. 304 p
10. *Constituţia Republicii Moldova* din 29.07.1994. Republicată: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.78/140 din 29.03.2016 (cu modificări și completări ulterioare aduse prin Legea nr. 256 din 25.11.2016 și Legea nr. 70 din 13.04.2017).

11. *Legea despre statutul deputatului în Parlament*, nr. 39 din 07.04.1994. Republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 59-61 din 15.04.2005.
12. *Legea pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului*, nr. 797 din 02.04.1996. Republicată în Monitorul Oficial nr. 50 din 07.04.2007.
13. *Legea privind statutul alesului local* nr. 768 din 02.02.2000. În: Monitorul Oficial nr. 34 din 24.03.2000 (versiune în vigoare din data 01.08.16 în baza modificărilor prin LP134 din 17.06.16, MO245-246/30.07.16).
14. *Legea cu privire la administrația publică locală* nr. 436 din 28.12.2006. În: Monitorul Oficial nr. 32-35 din 09.03.2007 (actualizată prin Legea nr. 111 din 15.08.2019, MO273/02.09.19).
15. *Legea cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică* nr. 199 din 16.07.2010. În: Monitorul Oficial nr. 194-196 din 05.10.2010 (actualizat – 27.07.2018).